

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2017

Marking Scheme

Estonian

Higher Level

Note to teachers and students on the use of published marking schemes

Marking schemes published by the State Examinations Commission are not intended to be standalone documents. They are an essential resource for examiners who receive training in the correct interpretation and application of the scheme. This training involves, among other things, marking samples of student work and discussing the marks awarded, so as to clarify the correct application of the scheme. The work of examiners is subsequently monitored by Advising Examiners to ensure consistent and accurate application of the marking scheme. This process is overseen by the Chief Examiner, usually assisted by a Chief Advising Examiner. The Chief Examiner is the final authority regarding whether or not the marking scheme has been correctly applied to any piece of candidate work.

Marking schemes are working documents. While a draft marking scheme is prepared in advance of the examination, the scheme is not finalised until examiners have applied it to candidates' work and the feedback from all examiners has been collated and considered in light of the full range of responses of candidates, the overall level of difficulty of the examination and the need to maintain consistency in standards from year to year. This published document contains the finalised scheme, as it was applied to all candidates' work.

In the case of marking schemes that include model solutions or answers, it should be noted that these are not intended to be exhaustive. Variations and alternatives may also be acceptable. Examiners must consider all answers on their merits, and will have consulted with their Advising Examiners when in doubt.

Future Marking Schemes

Assumptions about future marking schemes on the basis of past schemes should be avoided. While the underlying assessment principles remain the same, the details of the marking of a particular type of question may change in the context of the contribution of that question to the overall examination in a given year. The Chief Examiner in any given year has the responsibility to determine how best to ensure the fair and accurate assessment of candidates' work and to ensure consistency in the standard of the assessment from year to year. Accordingly, aspects of the structure, detail and application of the marking scheme for a particular examination are subject to change from one year to the next without notice.

HINDAMISJUHEND

I. ÜLESANNE kuni 30 punkti

Vasta küsimustele. Iga õige vastus annab 5 punkti.

Tähendusest arusaamine. Seleta lahti või asenda oma sõnadega antud sõnad ja väljendid.

1. Seleta oma sõnadega lahti järgmised sõnad ja väljendid: (5 × 1)
 - a) haavatav – *õrn, vastuvõtlik, tundlik, haigettegev*
 - b) ahvatlus – *meelitus, kiusatus*
 - c) kardinate tagant juhtima – *salaja juhtima, kontrollima, varjatult niite tõmbama*
 - d) eemale kallutama – *esialgsest suunast teise suunda kalduma panema, mõjutama*
 - e) käeulatuses – *kaugus, millest midagi ulatub käega võtma, kergesti kättesaadav*

Vasta teksti põhjal küsimusele, sõnastades loetu ümber oma sõnadega

2. Millise arengu on magusa tarbimine inimkonna ajaloos läbi teinud? (5)

Minevikus kasutasid inimesed magusainetena peamiselt mett või puuvilju. Suhkruroogu tarbiti ka, kuigi see oli ennekõike kasutatav loomatoiduna. Suhkur praegusel kujul oli veel aastatuhandeid kallid ja enamikule kättesaamatu. Suurem suhkru kasvatamine algas alles XV sajandi lõpus ning praeguseks on see laialdaselt kättesaadav ja asendamatu toitaine.
3. Nimeta tunnuseid, mille alusel saab suhkrutarbimise autori arvates liigitada klassikaliseks sõltuvuseks? (5)

1) Nii suhkru kui uimastite tarbimisel kujuneb välja sama käitumismudel – uimastist või suhkrust ilmajäämine tekitab hoopis suurema ihaluse selle järele ning pikem paus tarbimises põhjustab võõrutusnähte, mis sunnivad mõnutunde taastamiseks tarbima üha suuremaid koguseid. 2) Suhkru metabolism on väga sarnane alkoholi tekitatava metabolismiga, põhjustades maksa rasvumist ja muid tervisehädasid.

Vasta teksti põhjal küsimusele, kasutades oma sõnu ja täislauseid

4. Kirjelda tekstile tuginedes, kuidas mõjutavad meie praegused suhkru tarbimise harjumused järgmisi põlvkondi. Mida peaks sinu arvates nende harjumustega peale hakkama? (5)

Tarbimisühiskonnas on lastel olemas lugematud võimalused suhkru tarbimiseks ja piiramatu ligipääs magusale (reklaam, turundus, meedia). Töösturid, reklaamitootjad ja müügiinimesed teevad kõik endast oleneva, et lapsi tarbima õpetada, jättes mainimata faktid suhkrutarbimise kahjuliku mõju kohta. Tulemuseks on haigete laste ühiskond, kus ülekaaluliste laste osakaal aina suureneb. Lisaks muudele tervisehädadele on saagenud II tüüpi diabeeti haigestumine juba varases lapseas.

Neid harjumusi peaks me tasahaaval püüdma muuta – näiteks suhkrut sisaldavate toodete reklaami piiramise, poodides toodete kättesaadavuse vähendamise, pakendite kujunduse ebaatraktiivsemaks muutmise ning tootjatele toidu koostise ja pakendiinfo kohta

rangemate eeskirjade seadmise kaudu. Lisaks teavitustöö isiklikul, perekonna ja ühiskonna tasandil (lasteasutused, tervishoiuasutused jne).

5. „Suhkru jätkuvalt hea maine taga on suhkrutööstuse osav lobitöö“. Miks see nii on? (5)

Sellepärast, et suhkrutööstus ei soovi oma eelist magusaturul kaotada. See on kullasoon, sest meie praegune tarbimisühiskond ei kujuta magusata oma elu enam ette. Kuna üha häälekamalt võetakse sõna suhkrusõltuvusega võitlemise, tervisliku toitumise ja füüsilise aktiivsuse teemadel, peab suhkrutööstus oma senise turuosa säilitamiseks siiski rohkem vaeva nägema – nt seadusandjaid mõjutama, endale soodsaid uuringuid rahastama ja ebasoodsaid ignoreerima, sõltuvuse ja muu halva mõju tekitamist eitama, tarbijaid eksitama, jne.

6. Artikkel kannab pealkirja „Surmav sõltuvus, mida ühiskond ei teadvusta“. Selgita teksti põhjal, kuidas oleks ühiskonnal võimalik seda probleemi endale paremini teadvustada. (5)

Et üha enam tõstab pead tervislik eluviis ja arusaam suhkru (liig)tarbimise kahjulikkusest, siis räägitakse rohkem ühiskonnas ka sellest, et suhkru eristaatus tuleks lõpetada ja analoogselt tubaka ja alkoholi kasutamist piiravate reeglitega peaks kehtestama piirangud ka suhkrule – nt magusa erimaks, erimärgistusega (hoiatussiltidega) magusapakendid (sh spetsiaalselt lastele mõeldud tootepakendite kujunduse muutmine), toodete kättesaadavuse piiramine või muud mõjutusviisid, mis vähendaksid ennekõike laste, aga ka täiskasvanute magusatarbimist ja tõstaksid teadlikkust terviseriskidest. Kindlasti peaks kaasnema ühiskonnas selgitustöö ülekaalulisuse ja haiguste ennetamise teemadel.

II ja III ülesande hindamisel arvestatakse järgmisi kriteeriume:

1. Teemast arusaamine ja sisu: teema on kandidaadi jaoks mõistetav ning ta on võimeline antud teemal mõtteid esitama – 30%
2. Teksti ülesehitus: kandidaadi lausestus on asjakohane, struktureeritud ja eesmärgipärane – 30%
3. Sõnavara ja stiil: kandidaadi keelekasutus on pädev oma mõtete selgeks ja ladusaks väljendamiseks – 30%
4. Õigekiri: õigekeelsus ja kirjavahemärgid – 10%

II. ÜLESANNE kuni 30 punkti

Umbes 100-150sõnaline ladus kommentaar, et tõestada teksti sisust arusaamist.

Näiteks: Magusatarbimise füsioloogilised, emotsionaalsed ja kultuurilised tegurid, ümbritsev keskkond, sotsiaalne surve, tervishoiupoliitika, reklaami ja meedia roll.

Elustiil, inimeste tarbimisharjumused, vähene kehaline liikumine, koolitoit, rämpstoit, karastusjoogid, kalorite lugemine ja dieet, taskuraha.

Suhkur ja selle alternatiivid, maitsetugevdajad, lõhnaained ja toiduvärvid, pakendiinfo.

Jne.

III. ÜLESANNE kuni 40 punkti

Umbes 300sõnaline sidus teemakohane kirjand läbimõeldud sisu, selge ülesehituse ning sorava lausestusega.

